

ОТЗЫВ НАУЧНОГО КОНСУЛЬТАНТА

**На диссертацию Карагулова Адилбая Итемгеновича
«Роль летучих мышей в распространении особо опасных болезней людей
и животных»
представленную на соискание степени доктора (PhD) по специальности
8D09100 - Ветеринарная**

Диссертация Карагулова Адилбая Итемгеновича на тему: «Роль летучих мышей в распространении особо опасных болезней людей и животных» посвящена проблеме изучения распространения и мер борьбы с многими зооантропонозами, распространяемыми летучими мышами в условиях Республики Казахстан. Тема диссертационной работы актуальна не только для изучаемой страны и ее областей, но и для всего мира, ввиду широкого распространения зооантропонозов, которые являются причиной ежегодных смертей многих десятков тысяч людей и более 1 млн. животных.

В ряде стран, в том числе и в Казахстане, в последние годы эпизоотическая ситуация по бешенству, и другим значимым зооантропонозам приобрела тенденцию к усложнению. Несмотря на проводимые санитарно-профилактические мероприятия, ежегодное количество регистрации заболеваний не имеет тенденции к уменьшению, нанося тем самым огромный ущерб для экономики страны, вследствие гибели животных, затрат на профилактическую иммунизацию животных и людей.

В этой связи актуальность выбранной темы, поставленная цель и задачи по улучшению эпизоотической ситуации по особо опасным инфекциям общих для человека и животных, путем изучения рукокрылых как основного резервуара и переносчика инфекций сомнений не вызывают.

Новизна работы заключается в проведении комплексного эпизоотологического мониторинга популяций летучих мышей на территории Республики Казахстан, обитающих в различных регионах страны на носительство особо опасных патогенов животных и человека. В ходе работы определена распространённость особо опасных патогенов в популяциях летучих мышей и их генетическое разнообразие, проведено районирование территории РК по степени эпизоотологической опасности.

Целью работы являлось изучение современной эпизоотической обстановки по особо опасным заболеваниям, общим для животных и человека, проведение комплексных исследований по изучению носительства возбудителей инфекционных болезней летучими мышами на территории РК.

Докторант Карагулов А.И. успешно справилась с поставленными задачами. В итоге совершенных экспедиций в регионы Республики Казахстан и проведенных исследований автором определена распространённость, превалентность, а также генетическое разнообразие особо опасных патогенов в популяциях летучих мышей страны, были выделены возбудители особо опасных патогенов и изучены их биологические свойства, разработан алгоритм мониторинга особо опасных инфекций в популяциях летучих мышей.

Диссертационная работа Карагулова А.И. имеет важное практическое значение при разработке мер по оптимизации системы контроля над инфекциями. Результаты диссертации могут оказать существенное положительное влияние на эпидемиологическую и эпизоотологическую ситуацию в Республике Казахстан.

Планируемые исследования позволят определить приоритетные патогены резервуаром и/или переносчиками, которых являются летучие мыши. Полученные знания позволят разработать стратегию эпиднадзора за болезнями распространяемыми летучими мышами.

Реализация результатов исследований позволит разработать алгоритм комплексного эпизоотолого-эпидемиологического мониторинга инфекционных болезней резервуаром, которых являются летучие мыши, что будет способствовать снижению заболеваемости и предотвращению социального и экономического ущерба, наносимого этими заболеваниями.

При выполнении диссертационной работы автор проявил себя терпеливым, любознательным, обладающим энтузиазмом по отношению к своей работе и дисциплинированностью.

Считаю, что диссертационная работа Карагулова Адилбая Итемгеновича является завершенной научно-квалифицированной работой, выполненной на достаточно высоком уровне. Объем исследований, научная новизна и практическая значимость решенных в диссертации задач подтверждают, что представленная работа отвечает п. 2 «Правил присуждения ученых степеней», а ее автор Карагулов А.И. заслуживает присуждения степени доктора философии (Ph.D) по специальности 8D09100-Ветеринарная.

Зарубежный научный консультант:

Доктор ветеринарных наук, профессор

Лозовой Д.А.

« 10 » 05

2024г.

Подпись Лозового Д.А. заверяю:

Начальник Инспекции ветеринарии и государственного надзора в области обращения с животными Владимирской области
Григорьев Александр Германович



8D09100-Ветеринария мамандығы бойынша доктор (PhD) дәрежесін алуға
ұсынылған

Қарағұлов Әділбай Итемгенұлының
"Адамдар мен жануарлардың аса қауіпті ауруларының таралуындағы
жарқанаттардың рөлі" диссертациясына
ҒЫЛЫМИ КЕҢЕСШІНІҢ ШІКІРІ

Әділбай Итемгенұлы Қарағұловтың "Адамдар мен жануарлардың аса қауіпті ауруларының таралуындағы жарқанаттардың рөлі" тақырыбындағы диссертациясы Қазақстан Республикасының жағдайында жарқанаттар тарататын көптеген зооантропоноздардың таралуын және оларға қарсы күрес шараларын зерттеу проблемасына арналған. Диссертациялық жұмыстың тақырыбы зерттелетін ел мен оның салалары үшін ғана емес, бүкіл әлем үшін де өзекті, өйткені зооантропоноздардың кең таралуына байланысты, олар жыл сайын көптеген ондаған мың адамдар мен 1 миллионнан астам жануарлардың өліміне себеп болады.

Бірқатар елдерде, соның ішінде Қазақстанда да соңғы жылдары құтыру және басқа да маңызды зооантропоноздар бойынша эпизоотиялық жағдай күрделену үрдісіне ие болды. Жүргізіліп жатқан санитарлық-профилактикалық іс-шараларға қарамастан, ауруларды тіркеудің жыл сайынғы саны азаюда емес, осылайша жануарлардың өліміне, жануарлар мен адамдарды профилактикалық иммундау шығындарына байланысты ел экономикасына үлкен зиян келтіреді.

Осыған байланысты таңдалған тақырыптың өзектілігі, адамдар мен жануарларға ортақ аса қауіпті инфекциялар бойынша эпизоотиялық жағдайды жақсарту бойынша қойылған мақсат пен міндеттер жарқанаттарды инфекциялардың негізгі резервуары және тасымалдаушысы ретінде зерттеу арқылы күмән тудырмайды.

Жұмыстың жаңалығы Қазақстан Республикасының аумағында жануарлардың және адамның аса қауіпті патогендерін тасымалдауға елдің әртүрлі өңірлерінде тұратын жарқанаттар популяцияларына кешенді эпизоотологиялық мониторинг жүргізу болып табылады. Жұмыс барысында жарқанаттар популяциясында аса қауіпті патогендердің таралуы және олардың генетикалық әртүрлілігі айқындалды, эпизоотологиялық қауіптілік дәрежесі бойынша ҚР аумағын аудандастыру жүргізілді.

Жұмыстың мақсаты жануарлар мен адамдарға ортақ аса қауіпті аурулар бойынша заманауи эпизоотиялық жағдайды зерделеу, ҚР аумағында жарқанаттардың жұқпалы аурулардың қоздырғыштарын тасымалдауды зерттеу бойынша кешенді зерттеулер жүргізу болып табылады.

Докторант Ә. И. Қарағұлов қойылған міндеттерді ойдағыдай орындады. Қазақстан Республикасының өңірлеріне жасалған экспедициялар мен жүргізілген зерттеулердің нәтижесінде автор еліміздің жарқанаттар популяциясындағы аса қауіпті патогендердің таралуын, сондай-ақ генетикалық әртүрлілігін анықтады, аса қауіпті патогендердің қоздырғыштарын бөліп алып, олардың биологиялық қасиеттерін зерттеді.

А. И. Қарағұловтың диссертациялық жұмысы инфекцияларды бақылау жүйесін оңтайландыру шараларын әзірлеу кезінде маңызды практикалық мәнге ие. Диссертацияның нәтижелері Қазақстан Республикасындағы эпидемиологиялық және эпизоотологиялық жағдайға айтарлықтай оң әсер етуі мүмкін.

Жоспарланған зерттеулер жарқанаттар болып табылатын резервуардағы және/немесе тасымалдаушылардағы басым патогендерді анықтауға мүмкіндік береді. Алынған білім жарқанаттар арқылы таралатын ауруларды бақылау стратегиясын жасауға мүмкіндік береді.

Зерттеу нәтижелерін іске асыру жарқанаттар болып табылатын жұқпалы аурулардың кешенді эпизоотологиялық-эпидемиологиялық мониторингінің алгоритмін әзірлеуге мүмкіндік береді, бұл аурушандықты азайтуға және осы аурулардың әлеуметтік және экономикалық залалын болдырмауға ықпал етеді.

Диссертациялық жұмысты орындау кезінде автор өзін шыдамды, ізденімпаз, өз жұмысына ынталы және тәртіпті көрсетті.

Қарағұлов Әділбай Итемгенұлының диссертациялық жұмысы өте жоғары деңгейде аяқталған ғылыми-білікті жұмыс деп санаймын. Диссертацияның зерттеу көлемі, ғылыми жаңалығы мен практикалық маңыздылығы ұсынылған жұмыстың "Ғылыми дәрежелерді беру қағидаларының" 2 - тармағына сәйкес келетінін растайды, ал оның авторы Ә.И. Қарағұлов 8009100 Ветеринария мамандығы бойынша философия докторы (Ph.D) дәрежесін алуға лайық.

Шетелдік ғылыми кеңесші,

Ветеринария ғылымдарының докторы, профессор /қолы/ Лозовой Д. А.

13.05.2024

Д. А. Лозовойдың қолы куәландырамын:

/қолы/

Владимир облысының жануарлармен жұмыс істеу саласындағы ветеринария және мемлекеттік қадағалау инспекциясының бастығы Григорьев Александр Германович

Мөр